

edicija

džepni

**a
na
gr
e
w**

Urednik

Alen Bešić

Copyright © Faruk Šehić, 2025.

Copyright © za ovo izdanje Kulturni centar Novog Sada, 2025.

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

FARUK
ŠEHIĆ

Auslenderska
berlinologija

(reportažni spjev)

KULTURNI CENTAR NOVOG SADA, 2025.

za Mariannu Jaworsku

I

Dođi u Berlin

Možemo se zauvijek izgubiti u šoping-molovima

I ne ostavljati trag hljebnih mrvica za sobom

Otići bez pozdrava, ostaviti ovaj svijet onima

koji ga žele uništiti i koji će ga uništiti

Ali mi ćemo tad biti daleko

Izgubljeni u U-Bahnu, na onoj stanici koja je

popločana mramorom

iz Hitlerove Rajhskancelarije (tako kruže priče),

u Mohrenstraße, tamo ima tajni prolaz

Dođi u Berlin

Odvešću te u Alexu, uvesti te u Pandoru,

gdje ćemo iz zasljepljujuće kutijice pustiti

skandinavske

srebrene leptire, koji će sletjeti na tvoje uši

Ili možemo do Christa, u svakoj naušnici ti ćeš čuti

kako teče nebeska rijeka Jordan

Krstiću te nekim prstenom, satom s kvarcnim

mehanizmom

Proklet je svijet u kojem prave satove s kvarcnim

mehanizmima

Kakva je to samo uvreda za mehaničke satove
Tek tako da kazaljke skakuću, to je zaista sramota
Da sam ja mehanički satni mehanizam,
eksplodirao bih od bijesa
Možda bi i to bilo proglašeno terorizmom
ako bih imao pogrešno ime i prezime
Tamnu boju brojčanika, gravure koje bi bile
sumnjive, vuku na Istok,
na prljavi Istok, gdje ljudi samo leže po ulicama
i broje svoje prosjačke dane, rezignirani,
mireći se sa sudbinom; prašina i novi pepeo
drevnih gradova, *death from above*
Dođi u Berlin
Ja sam sâm, i dosadno mi je, "Fire girl (say you will)"
Odvešću te u Potsdamer Platz Arkaden,
možemo jesti bjelosvjetski *junk*,
sigurno ću te odvesti na Alexanderplatz,
tamo sam pojeo usrani *fish & chips* u strahu
hodajući da ne nagazim neke čudne ptice,
koje se nimalo ne boje ljudi
Samo sam jednom vidio takvu pticu, u Londonu,
u Camden Townu, kad je ta ista ptica pjevala
tako lijepo zanemarujući ekstatične rijeke ljudi,
koji su bazali Camdenom,
jer *nestvarni grade* i te stvari
Odakle su došle te ptice, pitaću nekoga, mora ih neko
znati,

vidim da su se svi već navikli na njih, ali ja nisam
pticofil,
iz druge sam galaksije gdje umjesto perja riblja krljušt
se cijeni

To je *starling*, evropski čvorak! – kod nas se čvorci
drukčije glasaju (nemjerodavan sam svakako)
i ne hodaju gradskim ulicama, zbog straha od ljudi
Svaki dan idem na Alexanderplatz, ne znam zašto,
noge me same nose niz Leipziger StraÙe,
pored Bugarskog kulturnog centra, pored propalog
hotela

boksera Kubrata Puleva, čija fotografija izudaranog lica
krasi njegov vanjski zid

Ima tu i pansion Varna, u uskoj zgradi poput čiode
stisli se prozori

Kako je samo na momente raštimana ta ulica,
jesenje buđava i memljiva, pa onda *Mall of Berlin*
Les Fleurs du Mal, Berlin ich liebe dich.

Dodí u Berlin

I am bored, boring je u modi

Odvešću te u utvarne šoping-molove, u *lidlove* za
ultrasiromašne

Ich bin ein Berliner

Živo je na Alexanderplatzu, tu sam samo turista,
zagledam u izloge kao u duboke, tamne rijeke
koje nevidljive nekuda teku

Ah, da, to je Spree, voljeni Spree (inače ženskog roda),
mrtav, usnuo, pa uskrsnuo u izlogu *Tchibo* kafeterije

i svaštarske prodavnice, ko je uopšte vidio da se košulje
i kafa za ponijeti prodaju zajedno

Ah, da, pa vidio sam Spree tamo kod Spittelmarkta,
Tamo gdje je Fischerinsel, stao sam na Alte Getraudten

Brücke,

nalaktio se na kamenu ogradu mosta prema Berliner

Domu,

gledao u vodu, u taj tamnosmeđi jecaj kojim se Spree
izlijevao iz nekog ispusta, kao iz dlana, vidio sam,
samo za tren, vatru kako mi namiguje i kaže:

„Nemoj nikom reći, ali ja sam tu,
samo čekam da me prizovu”

Onda sam prstima pipao rupe od gelera i metaka iz
Drugog svjetskog rata, taj rat koji se neće nikad završiti
Pokušavao sam odgonetnuti boju vode koju volim,
ali je ne znam objasniti Zašto je Spree tako taman,
da li su sve njemačke rijeke tako mračne

Dođi u Berlin

Čekaću te, bilo gdje i bilo kada, ja sam tu,
maskiran u turistu, imam i foto-aparat,
znam dobro da ćutim i da vrijedno hodam,
po cijele dane gledam luksuzne satove u Friedrichstraße,
tamo kod *Wempea* i *Bucherera*, gdje god ima satova,
ne moraju ni biti luksuzni, mogu gledati čak i kvarcne,
bitno je da su satovi, a oni nisu isti kao ljudi,
samo da ne budem sumnjiv prodavačima iza

blindiranog stakla,

uvijek tražim ono nemoguće, svoj Gral-sat

Dođi u Berlin da pijemo *Balzac Coffee*
na Potsdamer Platzu, tamo gdje se izranja iz U-Bahna,
a možemo piti i *Einstein Kaffee* u Friedrichstraße,
ući u *Baristu* sa naslaganim kutijama kafe uz
visoke zidove kao da je prodavnica biblioteka, ali nije
Pokazaću ti ostatke Berlinskog zida, u parku,
malo prije *Mall of Berlin*, sazviježđa od žvakaćih guma,
koje turisti lijepe na ostatke zida
I dugi niz ružnih, socijalističkih, zapuštenih zgrada,
koje mi bude toplinu oko srca, Berlin je tako konzerviran
ponegdje, vremeplov kojem se rado prepuštam.

Dođi u Berlin
da gledamo mliječnobijele Njemice, krhke, prozračne,
tanke kao Fernsehturm, ili Rundfunk toranj kod ZOB-a,
tamo gdje sam čekao autobus za Wrocław kada sam još
vjerovao da ljepota poljskih žena može spasiti
moj svijet, kao da je uopšte potrebno ikakvo spasavanje,
potonimo zajedno do dna, dole je mulj, zlato probušenih
brodova i dole su najveće ribe, a ja sam ribar u duši,
mada, volio bih biti ribar duša kao Isus u multipolarnom
svijetu svetog proizvoda i svete kupovine
Berlin ich liebe dich.

Dođi u Berlin da zajedno pobjegnemo na Istok s onim
čudnim čvorcima što tako divno pjevaju sred
konzumerističkog meteža, buke i bijesa doba kojem
ni ime
još ne znamo; mora li svaki pakao imati svoje
svrsishodno objašnjenje

Neke seobe moraju krenuti prema Istoku
Vrijeme je da barem mi krenemo u Obećanu zemlju,
koja to više nije

Oh, Berlin, tako imam te rad.

Dođi, slobodno dođi u Berlin, on je sad Obećana zemlja
Tu sam, proučavam mapu šina kojima lete vagoni

ÜBerlina

Na Alexanderplatzu pjeva neki lik sa crvenim solufima,
“Comfortably Numb”, mada mi se za čas učinilo
da je to “Wish You Were Here”, krčkaju se stihovi pod
berlinskim nebom, Berlinci kažu da je nebo nad ovim
gradom brže nego nad drugim gradovima,
svjedočim da jeste, tamo gdje lete oblaci prema
beskrajnim ravnica Poljske, gdje sam pregazio Nysu
s njemačke strane sjedeći u PolskiBus autobusu,
još niko nije napisao pjesmu Njemačka ulazi u Poljsku
Berlin, du bist so wunderbar, s naglaskom na ovo *r*,
jedno dugo oscilirajuće *r* kao kod ljudi s govornom
manom, kotrljajuće *r* kao tenkovska gusjenica
Ne znam da li bijeli ljudi u drvenim barakama

berlinskih

predgrađa sanjaju nove blitzkriegove, da li će ruske ideje
pronaći čvrsto uporište u mržnji spram Evrope,
Berlin će svakako biti grad-republika

Dođi da jedemo rostbratwurst za euro i sedamdeset
centi na ulici kod Grillrunnera, što je na sebe upregao
roštilj i hoda s njim kô mati s bebom u kengurskom

tobolcu

Dodi, pokazaću ti Kreuzberg, Treptower park,
vozićemo se Spreem zajedno sa džunkama koje
prenose drvo i ugalj negdje put crvenih slojeva neba,
da pokrenu parnu mašinu, zvjezdani dinamo noći,
da zapale oktobarsku revoluciju neba i zemlje,
da jednom zauvijek pobijedimo fašizam
Dodi, na Wannsee, na njegovoj površini plešu gole
Valkire, kad je vjetrovito onda jedrilice razvijaju
bijela jedra i plove kao na razglednici
Nekad me u S-Bahnu značajno pogleda neka
lokalna Valkira, plave kovrdžave kose, raskošnih sisa,
butina kojima nije bilo premca u cijeloj kompoziciji

vagona

Tad znam da sam živ, i te kako sam živ, znam i kad
plačem od snage, pun života i usamljenosti,
znam da me jedino Spree može razumjeti,
on teče sam po sebi, ne brine se za druge riječne tokove
Dodi u Berlin, jedino me ti možeš spasiti

kako sada stvari stoje

Dok jurim kroz Grunewald, kroz zaista zelene šume
koje me pune kisikom, odakle su stočnim vagonima
prebacivali Jevreje u dim

(Gleis 17 sada je memorijal,

između tračnica zasađeno drveće, gusta šuma
posjetioći slažu hrpice crnog kamenja na platforme
perona, tu gdje na metalnim nogostupima piše datum,
broj Jevreja Berlina, naziv logora deportacije i smrti
fotografisao sam gdje piše Warschau

i moje sjećanje je prizvalo Bowiejev instrumental
“Warszawa” s albuma *Low*
Pisalo je: 2. 4. 1942 / 641 Juden / Berlin–Warschau
Napravio sam svoju hrpicu crnih kamenčića)
Da li si znala da je u samom Berlinu tokom Drugog
svjetskog rata bilo oko tri stotine manjih zatvora i
koncentracionih logora, sada pak drugačija je priča
Dođi u Berlin i prekini ovu usamljenost koju
godinama vučem na leđima,
premda nisam ništa i nikome kriv.

U povjerenju
Berlin sinoć nije bio sav svoj
Posvuda prosjaci, beskućnici, u svakom vagonu
po jedan
Znaju tekst svoje priče naizust, fino izdeklamuju
i onda zalaze među putnike sa kartonskom čašom
po sitan novac
Cioran kaže kako je jednom upoznao nekog Nijemca
koji se tek bio vratio iz Indije, pričao mu Nijemac
kako se družio s besprizornima, kako je prozio po
prašnjavim
ulicama slonovske zemlje, nakon susreta Cioran
zaključuje kako je taj Nijemac zvučao kao da je
upravo završio kurs za prosjačenje
Ne znam za berlinske beskućnike, neki samo leže
kao ulične Bude, puni piva i nikotina, bujaju noću
kao pupoljci fantastičnih bića koja se spremaju

pokoriti Alexanderplatz, za početak
Nemojte mi govoriti: to su bijedni Poljaci,
jer ja volim poljske pjesnike zaražene smrću
Berlin sinoć nije bio sav svoj
I jedna mlada trudnica je prosila, nosila je kratku
majicu ispod koje se nazirala humka za buduće
ljudsko biće, imala je natekle, lijepe usne,
i namještala je izraz lica spremajući se da zađe
među putnike S-Bahna, nije joj bilo nimalo lako,
ukratko, bilo mi je žao
Ali ja sam jedan Berlinac svakako, moraću otići
u neku otmjenu ulicu, zbaciti težinu crno-bijelog
shvatanja svijeta, i zaplakati pred nekim sjajnim
izlogom koji će me spustiti na pravu mjeru
dobrodušnog siromaha vizionara, tako ću doživjeti
katarzu, pa mogu opet među ljudsko crnilo i sivilo
Vidiš, zadržao sam svoj ljudski stid
Berlin sinoć nije bio sav svoj, ali nemoj to nikom reći.

Kreuzberg je bio tamo gdje sam ga ostavio
prije dosta godina
Vagoni metroa kiselo mirišu na alkohol,
putnici nose ležernu odjeću
Mokraća i povraćotina mi žele dobrodošlicu
u ovom obrnutom Mitteu
Berlinu izvrnutom kao rukavica iz koje gmižu
bacili i bića krhka poput anemona
Pojeo falafel u *Bagdad Bistrou* na Schlesische Straße,